

Asia Tekijänoikeus kalenterin kalenterisivuihin ja puhelinmuistio-osaan
Hakija Mainostoimisto X
Annettu Helsingissä 29.3.1999

Selostus asiasta

Turkulainen mainostoimisto X (jäljempänä X) on 5.1.1999 pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa vuoden 1998 Turun satamakalenteriin sisältyvien kalenterisivujen ja puhelinmuistio-osan tekijänoikeudellisesta suojasta.

Lausuntopyynnössä kerrotaan, että X on tehnyt asiakkaalleen Y:lle satamakalenterin vuodelle 1998. Kalenteri on painettu Turussa kirjapaino Z:ssä. Kalenterin tekemistä varten X on lähettänyt aineiston taitto-ohjeineen digitaalisessa muodossa kirjapaino Z:aan. Vuoden 1999 satamakalenterin on painanut N Oy.

Kirjapaino Z on tehnyt kuluvalle vuodelle oman kalenterin "Jäniksen vuosi 1999". X:n mukaan kirjapaino on kalenterissaan käyttänyt luvatta hyväkseen mainostoimiston luovuttamaan aineistoon sisältyviä kalenterisivuja ja puhelinnumeromuistiot.

X on lausuntopyynnössään kysynyt ensinnäkin sitä, miten tekijänoikeuslaki soveltuu tapaukseen. Lisäksi X on kysynyt, onko kirjapaino Z:n menettely tapauksessa ollut sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa.

Lausuntopyyntöön on liitetty siinä tarkoitetut kalenterit.

Vastine

Kirjapaino Z:n 29.1.1999 päivätyn vastineen mukaan Z on tehnyt vuodelle 1999 oman kalenterin. Z:n mukaan sille luovutetuista tiedostoista ei olisi asiassa mitään hyötyä, koska päivämäärät ja muut tiedot vaihtuvat vuodesta toiseen. Z:n mukaan kenelläkään ei voi olla tekijänoikeutta kalenteriin X:n esittämällä tavalla.

Z huomauttaa tehneensä symboleiltaan ja lovituksiltaan Jäniksen vuosi -kalenterissa olevan puhelinmuistion kaltaisia muistioita jo ennen kuin sen yhteistyö X:n kanssa on alkanut. Kaikki kalentereissa käytetyt symbolit ovat yleisesti saatavilla. Z korostaa, ettei kalenterien layoutiin voi olla

tekijänoikeutta. Kalentereita on julkaistu lukemattomia ja ne kaikki ovat enemmän tai vähemmän keskenään samankaltaisia.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että sen toimivaltaan tekijänoikeuslain 55 §:n nojalla kuuluu antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Tekijänoikeusneuvosto ei voi ottaa kantaa siihen, miten lausuntopyynnössä kuvattua tapausta arvioidaan jonkin muun kuin tekijänoikeuslain nojalla. Siten tekijänoikeusneuvosto ei voi antaa vastausta lausuntopyyntöön siltä osin kuin siinä on kysytty sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa.

Tekijänoikeusneuvosto on muutoin käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on teokseen tekijänoikeus. Lainkohdasta ilmenee, että muun muassa selittävä kirjallinen tuote, kuvataiteen tuote, selittävä piirustus ja graafinen tuote voivat olla teoksia.

Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomistyön tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla ei ole merkitystä, ei myöskään sen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä. Myös käytännöllistä käyttötarkoitusta toteuttava tuote voi olla teos. Erään teosharkinnassa apuna käytetyn määritelmän mukaan teoskynnys ylittyy, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.

Tekijänoikeus ei suojaa ideoita ja yleisiä periaatteita, vaan niiden omaperäistä ja luovaa ilmaisumuotoa. Myöskään teoksen aihetta ja aiheen käsittelyä ohjaavaa metodologiaa sekä teoksen sisältämiä tietoja sellaisenaan ei suojata.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt kalenterin tekijänoikeudellista suojaa lausunnossaan 1993:9. Tekijänoikeusneuvosto katsoi, ettei Kunnalliskalenteri 1990 ollut teos.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lomakkeiden suojaa esimerkiksi lausunnossaan 1991:9. Tekijänoikeusneuvosto totesi, että lausuntopyynnön kohteena olevat laskulomakkeet olivat asettelultaan melko tavanomaisia. Lomakkeita oli elävöitetty ja luettavuutta parannettu korostamalla värein eri osioita erottelevat linjaviivat. Mainitunlainen elävöittäminen ei kuitenkaan ollut sillä tavoin itsenäistä ja omaperäistä, että kyseessä olisi tekijänoikeuslaissa tarkoitettu teos. Myöskään lomakepohjan taustaan rasteroitu lomakkeen käyttäjäyrityksen tai yhteisön tunnusmerkki ei tehnyt lomakkeita niin itsenäisiksi ja omaperäisiksi, että ne yltaisivät teostasoon. Lomakkeet eivät olleet tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja teoksia.

Tekijänoikeuden sisällöstä säädetään tekijänoikeuslain 2 ja 3 §:ssä. Lain 2 §:ssä säädetään tekijän taloudellisista oikeuksista ja lain 3 §:ssä tekijän moraalisisista oikeuksista. Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijällä on yksinomainen oikeus määrätä teoksen kappaleiden valmistamisesta ja teoksen yleisön saataviin saattamisesta sekä muuttamattomassa että muutetussa muodossa.

Tekijänoikeus syntyy teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle, teoksen tekijälle. Tekijä voi luovuttaa tekijänoikeuksiaan toiselle, myös oikeushenkilölle. Tekijänoikeuden luovutusta koskevat yleiset säännökset ovat tekijänoikeuslain 27-29 §:ssä. Tekijä voi luovuttaa taloudelliset oikeutensa kokonaan tai osittain. Tekijä voi luopua moraalisisista oikeuksistaan laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettua teoksen käyttämistä varten. Teoskappaleen luovutukseen ei sisälly tekijänoikeuden luovutusta. Ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle. Jos oikeus kuuluu liikkeelle, sen saa kuitenkin luovuttaa yhdessä liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä. Luovuttaja vastaa kuitenkin luovutuksen jälkeenkin luovutussopimuksen täyttämistä. Tekijänoikeuslain 3 lukuun sisältyy tekijänoikeuden luovutuksia koskevien yleisten säännösten lisäksi tiettyjä tilanteita koskevia yksityiskohtaisempia säännöksiä. Niitä sovelletaan vain, jos ei ole sovittu toisin.

Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Tekijänoikeuslain 49 §:n mukainen suoja

Tekijänoikeuslain 5 luvussa säädetään eräistä tekijänoikeutta lähellä olevista oikeuksista. Lain 49 §:ssä säädetään niin sanotuista luettelosuojasta ja tietokantojen erityissuojasta. Pykälän 1 momentin mukaan sillä, joka on valmistanut luettelon, taulukon, ohjelman tai muun sellaisen työn, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja (luettelosuojan kohde) ja sillä, joka on valmistanut tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta (tietokantojen erityissuojan kohde), on yksinomainen oikeus

määrätä työn koko sisällöstä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla sen yleisön saataviin.

Lain 49 §:n mukainen oikeus on voimassa, kunnes 15 vuotta on kulunut työn valmistumisvuodesta taikka, jos työ saatetaan yleisön saataviin ennen mainitun ajanjakson päättymistä, siitä vuodesta, jona työ saatettiin ensimmäisen kerran yleisön saataviin. Jos työ tai sen osa on tekijänoikeuden kohteena, tekijänoikeuteen voidaan vedota.

Luettelosuoja säännös on sisällytetty tekijänoikeuslain 49 §:ään nykyisen tekijänoikeuslain säätämistä alkaen. Tietokantojen erityissuoja lisättiin tekijänoikeuslakiin lainmuutoksella (250/1998), joka tuli voimaan 15.4.1998. Lainmuutoksella tekijänoikeuslaki muutettiin vastaamaan tietokantojen oikeudellisesta suojasta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 96/9/EY. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä luettelosuojaa yhtenäistettiin tietokantojen erityissuojan kanssa. Edellä viitattu direktiivi sisältää säännökset siitä, mitä direktiivissä tarkoitetaan tietokannalla.

Tekijänoikeusneuvosto totesi edellä viitatussa lausunnossaan 1991:9, etteivät lausuntopyynnön kohteena olevat lomakkeet olleet suojattuja myöskään tekijänoikeuslain 49 §:n nojalla, koska niissä ei ollut yhdisteltynä suurta määrää tietoja.

Satamakalenterin kalenterisivujen ja puhelinmuistio-osan tekijänoikeudellinen suoja

Lausuntopyynnössä tarkoitetut hakijan kalenterisivut ovat englanninkielisiä. Jokainen kalenteriaukeama käsittää kaksi viikkoa. Kalenteriaukeama on jaettu kahteen osaan siten, että viikoista ensimmäisen päivät on asetettu aukeaman yläosaan ja toisen viikon päivät alaosaan. Kalenterin vasemmanpuoleisilla sivuilla on kunkin kahden viikon päivät maanantaista keskiviikkoon ja oikeanpuoleisilla sivuilla kunkin kahden viikon päivät torstaista sunnuntaihin. Kalenteripäivät on jaettu sarakkeisiin. Kalenteriaukeaman yläosassa esitettävän viikon kalenteripohja on väreiltään valkoinen ja keltainen. Alaosassa esitettävän viikon kalenteripohja on väreiltään valkoinen ja sininen. Kalenteriin on merkitty juhlapäiviä ja muita kalentereissa yleisesti erikseen mainittuja päiviä.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että eri elementtien asettelu hakijan kalenterisivuilla on tavanomainen. Tiettyjen juhla- ja muiden vastaavien päivien ilmoittaminen on kalentereissa yleistä. Hakijan kalenterisivuja on elävöitetty värien käyttämisellä. Tekijänoikeusneuvosto kuitenkin katsoo, ettei käytetty väritys tee hakijan kalenterisivuista omaperäisiä. Siten tekijänoikeusneuvosto katsoo, etteivät Turun Satamakalenteriin 1998 sisältyvät kalenterisivut saa suojaa teoksena. Koska kalenterisivuilla ei ole yhdisteltynä suurta määrää tietoja eivätkä ne täytä tietokantojen

erityissuojan saamisen edellytyksiä, tekijänoikeusneuvosto katsoo, etteivät hakijan kalenterisivut saa suojaa myöskään tekijänoikeuslain 49 §:n nojalla.

Hakijan kalenteriin sisältyvä puhelinmuistio-osa on aakkosittain etenevä nimien, osoitetietojen, eri puhelin- sekä faksinumeroiden merkitsemiseen tarkoitettu sarakkeisto. Sarakkeisiin merkittäviksi tarkoitettut tiedot on osoitettu kunkin sivun yläreunaan painetuilla symboleilla. Puhelinmuistiosivuja on elävöitetty värityksen avulla.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että eri elementtien asettelu hakijan puhelinmuistiosivuilla on tavanomainen. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, ettei käytetty väritys eivätkä symbolit tee hakijan kalenterin puhelinmuistiosivuista omaperäisiä. Siten tekijänoikeusneuvosto katsoo, etteivät myöskään Turun Satamakalenteriin 1998 sisältyvät puhelinmuistiosivut saa suojaa teoksena. Niillä perusteilla, jotka edellä kalenterisivujen käsittelyn yhteydessä on esitetty, tekijänoikeusneuvosto katsoo, ettei kalenteriin sisältyvä puhelinmuistio-osa saa suojaa myöskään tekijänoikeuslain 49 §:n nojalla.

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa.